

Αφιέρωμα στην Τούλα-Όλγα Στεφανίδου Μαλακάτα

(γράφει ο Θωμάς Στ. Γκίνης)

**Φωτό(1) από το βιβλίο
Μαργαρίτι Γενέθλια Γη**

Η Τούλα-Όλγα Στεφανίδου-Μαλακάτα γεννήθηκε το 1921 στο Μαργαρίτι Θεσπρωτίας. Πατέρας της ήταν ο Γιάννης Στεφανίδης, γιός του Χρήστου (Χριστογιάννη) Στεφανίδη, που καταγόταν από τη Βήσσανη. Μητέρα της ήταν η Ανδρομάχη το γένος Μέξη, κόρη του γιατρού και πολυγραφότατου λόγιου και αρχαιολόγου Δημήτριου Απ. Παναγιωτίδη Μέξη από το Λάμποβο της Β. Ηπείρου. Η Ανδρομάχη παντρεύτηκε με τον έμπορο στο Μαργαρίτι Ιωάννη Στεφανίδη, που κατάγονταν από τη Βήσσανη της Ηπείρου, και απέκτησαν πέντε κόρες, τις Τούλα-Όλγα, Σπυριδούλα (Πιπίτσα), Παρασκευή (Βούλη) Σωσάννα (Σάννα) και την Τερψιχόρη (Χόρη).

Φωτό(2) απεικονίζονται η μητέρα της Ανδρομάχη ο πατέρας της Ιωάννης και η Τούλα μωρό το έτος 1922.

Το δημοτικό σχολείο το τελείωσε στο Μαργαρίτι στο παλιό σχολείο, το οποίο ήταν εκεί που σήμερα έχει χτιστεί το Ενιαίο Λύκειο του Μαργαριτίου. (Όταν έμαθε απο τον Βαγγέλη Μπακαγιάννη ότι το παλιό Σχολείο κατεδαφίστηκε και στη θέση του χτίζεται το σημερινό Λύκειο, καταστεναχωρήθηκε.) Για να μπορέσει να τελειώσει το γυμνάσιο οι γονείς της την έστειλαν σε συγγενείς στο Αγρίνιο, Γιάννενα και Παραμυθιά. Στην Ε΄ τάξη στο μικτό γυμνάσιο Παραμυθιάς ήταν το μοναδικό κορίτσι. Μοναχοκόρη την λέγανε, καθόταν στο ίδιο θρανίο με τον Γιαννάκη Αντωνίου από την Πάργα. Συμμαθητής της ήταν και ο Ισούφ Πρόνιος*.

*** -(Οι Προνιάτες και οι Ντιναίοι, ήταν οι δυο πιο πλούσιες μουσουλμανικές οικογένειες της Παραμυθιάς. Διέφυγαν στην Αλβανία το 1944, για να μην δικαστούν για τα εγκλήματα πολέμου που προξένησαν στην Θεσπρωτία στην περίοδο της τρισυπόστατης Κατοχής 1940-44).**

Έλαβε μέρος στην Εθνική Αντίσταση και ήταν η μόνη γυναίκα από τη Θεσπρωτία που συμμετείχε στο Α΄ Πανελλαδικό Συνέδριο της ΕΠΟΝ το Φεβρουάριο 1943 στην Αθήνα.

Στο ημερολόγιο του Βασίλη Κρασίτη βρίσκουμε την πληροφορία ότι "στο σχολικό έτος (1939-1940) η Τούλα Στεφανίδου από το Μαργαρίτι πρωτοδιορίστηκε στο Μόρφιον (Μορφάτι) – Μαργαριτίου, αναπληρωτής στρατεύσιμη δασκάλα".

Ο Μαργαριτιώτης Δημήτριος Κακούρης, σήμερα κάτοικος Ηγουμενίτσας μας πληροφορεί στις 4-5-2016:

"Η Τούλα, στην τοπική κοινωνία που ζούσε και εργάζονταν, είχε κερδίσει την εκτίμηση των κατοίκων της περιοχής. Μαζί με άλλους Μαργαριτιώτες, όπως ο αείμνηστος εκπαιδευτικός Περικλής Κακούρης, ο εκπαιδευτικός Νίκος Β. Θάνος από το Ελευθέριο, ο Γεράσιμος Πρίφτης και άλλους, αγωνίστηκε για τα δικαιώματα του ανθρώπου, παρά τις αντίξοες συνθήκες της εποχής. Στο χωριό Μόρφιο, όπου υπηρετούσε, είχε βαπτίσει και τον γιο του Νικολάου Σούφη, τον Πέτρο. Στο Λιβαδάρι Πάργας, είχε στεφανώσει τον Σπυρίδωνα Λύκα. Νοιάζονταν για τους συνανθρώπους της και ιδιαίτερα για τα παιδιά. Στο μικτό Γυμνάσιο-Λύκειο του Μαργαριτίου, έχει δωρίσει στο παρελθόν πάρα πολλά βιβλία, διότι όπως έλεγε, τα παιδιά πρέπει να έχουν βιβλιοθήκη, να μορφωθούν, για τις σπουδές τους που θα ακολουθήσουν. Όσα γράφει στα δυο βιβλία της για το Μαργαρίτι, είναι όλα αυθεντικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στον τόπο μας".

Ο Μάρκος Ε. Θάνος 82 ετών, ξάδελφος του Νικολάου Θάνου, που κατάγεται από το Ελευθέριο Θεσπρωτίας (σήμερα κάτοικος Λάρισας) και γνώστης των γεγονότων που διαδραματίστηκαν στο χωριό του στην περίοδο της κατοχής, μου έγραψε για την Τούλα Στεφανίδου Μαλακάτα και τα βιβλία της στις 4-5-2016:

"Σχετικά με την Τούλα Στεφανίδου, δεν την έχω γνωρίσει προσωπικά..Την ξέρω όμως από τα δύο υπέροχα βιβλία της που έχει γράψει για το Μαργαρίτι!!! Πρίν από οχτώ χρόνια της είχα τηλεφωνήσει δύο φορές... Την μία φορά για να την συγχαρώ ,αλλά και να την ευχαριστήσω για την χαρά και συγκίνηση που με πλημύρησαν όταν διάβασα τα δύο υπέροχα λαογραφικού περιεχομένου βιβλία της για το Μαργαρίτι!!!!...που εμένα μου ζωντάνεψαν παιδικές εικόνες από την ευρύτερη περιοχή του τόπου μας πρίν από τα χρόνια κατοχής....Την άλλη φορά την τηλεφ...,για να μου μηλήσει για την προσωπικότητα του δάσκαλου Νίκου Θάνου από την Σενίτσα (Ελευθέρι). Μου είχε πεί ότι τον δάσκαλο Νίκο Θάνο τον ήξερε..., αλλά δεν είχε ιδιαίτερες γνωριμίες μαζί του, διότι όταν ο Νίκος Θάνος ήρθε δάσκαλος στα χωριά της περιοχής μας, η Τούλα είχε φύγει για γυμνασιακές σπουδές Αγρίνιο-Γιάννενα- Παραμυθιά. Τον Δάσκαλο Ν.Θάνο τον ήξερε καλά από περιγραφές του Μαργαριτιώτη δάσκαλου Περικλή Κακούρη και τον Μαργαριτιώτη Ηλία Χρηστίδη, που ήταν και οι τρεις τους ένθερμοι πατριώτες... Στα χρόνια της κατοχής ήταν και οι τρεις τους στην Εθνική Αντίσταση ... ενταγμένοι στις δυνάμεις του ΕΑΜ-Ε.Λ.Α.Σ, Ήταν δε και αυτή στην Εθνική Αντίσταση..., ενταγμένη στην ΕΠΟΝ.. -Ξέρω, είπε, πως οι δάσκαλοι Περικλής Κακούρης και Νίκος Θάνος ηταν φίλοι μεταξύ τους, εξάιρετοι ως δάσκαλοι και υπέροχοι Άνθρωποι! Ηταν Ανθρωπιστές..."

Για την Τούλα, ο Μαργαριτιώτης Βαγγέλης Μπακαγιάννης (Ιπτάμενος Μηχανικός Αεροσκαφών της άλλοτε πολιτικής Ολυμπιακής Αεροπορίας,

ιδρυτής της εφημερίδας "Τα Νέα Του Μαργαριτίου", ιδρυτής και επί σειρά ετών Πρόεδρος της Αδελφότητας Μαργαριτιωτών της Αθήνας, μας είπε στις 17-05-2016 τα εξής:

<<Όπως γνωρίζεις, η Τούλα ήταν πάντα δίπλα στην Αδελφότητα και πρόσφερε τα μέγιστα, είναι ένας θαυμάσιος άνθρωπος καθώς και ο σύζυγος της. Όλα όσα περιέσωσε η Τούλα στα δυο υπέροχα βιβλία της για το Μαργαρίτι, αποτελούν για εμάς Ιστορικά Κειμήλια, διότι είναι γραμμένα με νοσταλγία και πόνο για τη γενέτειρα της. Η Τούλα αγάπησε το Μαργαρίτι και πονούσε όταν το έβλεπε να παρακμάζει. Μου είναι δύσκολο να φανταστώ ότι θα μπορούσα να γράψω στο παρελθόν τόσα πολλά, χωρίς την βοήθεια της και την συμβολή της. Ο δε σύζυγος της ο Πέτρος, είχε κάνει στο παρελθόν σπουδαίες μελέτες, για τους υπόγειους υδάτινους πόρους της περιοχής Μαργαριτίου, Παραμυθιάς και Φαναρίου, τις οποίες δημοσιεύσαμε στο παρελθόν στα "Νέα Του Μαργαριτίου">>.

(φωτό(3) απεικονίζεται η νεαρή δασκάλα Τούλα Ιω. Στεφανίδου με τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου στο Μόρφιο-Μαργαριτίου στις 23-04 του έτους 1940. (φωτογράφος ήταν ο Χρήστος Πετρούλης-Κέρκυρα. Πηγές: απο το βιβλίο της "Μαργαρίτι Γενέθλια Γη" σελ. 76.

Αποφοίτησε από τη Σχολή Μαιών του Μαιευτηρίου "Μαρίκα Ηλιάδη" (Έλενα) και εργάστηκε μέχρι το 1967 σε δημόσια θεραπευτήρια. Αργότερα ως συνταξιούχος πήρε το δίπλωμα ανθοκομίας και δίπλωμα Μελισσοκομικής και

ασχολήθηκε αρκετά. Εξέδωσε τα εξής βιβλία λαογραφικού περιεχομένου: "Το Μαργαρίτι", "Μαργαρίτι Γενέθλια Γη" και "Άμπλιανη Ευρυτανίας".

Το 1950 η Τούλα παντρεύτηκε τον γεωπόνο Πέτρο Μαλακάτα με τον οποίο απέκτησαν τρία παιδιά. (Ένα απο αυτά, την Ανδρομάχη, την βάφτισε ο Αλέκος Μπάγκας δήμαρχος της Πάργας).

1). Τον Νικόλαο Π. Μαλακάτα που σπούδασε στο Πολυτεχνείο της Ζυρίχης μηχανολόγος - μηχανικός και απέκτησε τον ακαδημαϊκό τίτλο του διδάκτορα. Εργάστηκε στον τομέα του στη Ζυρίχη, έφτιαξε εκεί οικογένεια και απέκτησε μια κόρη, ηλικίας 20 ετών σήμερα, φοιτήτριας παιδαγωγικών στη Ζυρίχη. Ο Νικόλαος απεβίωσε πρόωρα το 2003 σε ηλικία μόλις 52 ετών.

2). Την Ανδρομάχη Π. Μαλακάτα που σπούδασε νομικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο του Freiburg i.Br. της Γερμανίας και στη συνέχεια εργάστηκε ως δικηγόρος επί πολλά χρόνια. Είναι παντρεμένη και μητέρα μιας κόρης, που ζει και εργάζεται ως λογοθεραπεύτρια στην Ελβετία.

3). Την Μαρία Π. Μαλακάτα που σπούδασε στην Αθήνα στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Νομικά, Πολιτικές Επιστήμες και Ισπανική Φιλολογία και εργάστηκε στον τραπεζικό τομέα. Είναι παντρεμένη και μητέρα μιας κόρης, που έχει σπουδάσει Γεωλογία και εργάζεται στον τομέα της.

Φωτό(4) κάτω δεξιά με το άσπρο μαντίλι η Τούλα-Όλγα Στεφανίδου, και κάτω αριστερά με το άσπρο φορεματάκι, πρέπει να είναι μια απο τις μικρότερες αδελφές της (η φωτογραφία είναι από το πανηγύρι του Άη Ηλίου 20-7-1940 στο Λιβαδάρι Πάργας).

Η Τούλα Στεφανίδου μεγάλωσε σε ένα οικογενειακό περιβάλλον πολιτισμένο για την εποχή της και αποκόμισε τις αρετές και την φιλομάθεια των προγόνων της, τις οποίες εμπέδωσε και στα παιδιά της. Από πολύ μικρή ηλικία κρατούσε ημερολόγιο, όπου σημείωνε ότι συγκινούσε την παιδική ψυχή της. Ξεφυλλίζοντας τα δύο υπέροχα βιβλία της που έχει γράψει για την γενέτειρα της

το Μαργαρίτι, ο αναγνώστης διακρίνει τον νόστο και την αγάπη της για το χωριό της.

Στην τραγική κατάσταση την οποία αντιμετώπισε η οικογένεια της στην περίοδο του 2ου παγκοσμίου πολέμου, όπου αναγκάστηκε να προσφιεύση, η Τούλα με το μεγαλείο της ψυχής της, περιγράφει τα γεγονότα που έζησε από την συμπεριφορά των τούρκων του Μαργαριτιού, που παρότι ήταν φίλοι, γείτονες και συμπατριώτες, όταν η οικογένεια επέστρεψε στο Μαργαρίτι, βρήκαν το σπίτι τους άδειο, παρά τις υποσχέσεις ότι δεν πρόκειται να συμβεί το παραμικρό.

Μέσα απο τα βιβλία της μαθαίνουμε τα σπάνια για τον τόπο μας ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν ιδιαίτερα κατά την περίοδο της τριπλής κατοχής και έτσι οι Μαργαριτιώτες σήμερα έχουν μια ακριβέστατη εικόνα για το Μαργαρίτι. Εκτός απο της συναρπαστικές ιστορίες που διαβάζουμε στα βιβλία της, απο το 1981 που την γνώρισα, την θυμάμαι μέχρι τα βαθιά γεράματα της, να αρθρογραφεί στα Νέα του Μαργαριτιού προσφέροντας έτσι τεράστιο ιστορικό και πολιτιστικό έργο για τον τόπο της, τον οποίο στερήθηκε λόγω μετοίκησης .

Φωτό(5). Τα δυο βιβλία της Τούλας Στεφανίδου, ένας υπέροχος ιστορικός και λαογραφικός θησαυρός για το Μαργαρίτι και την περιοχή του.

Η κ. Τούλα Στεφανίδου-Μαλακάτα, είναι η μοναδική Μαργαριτιώτισσα, που με την εφράδια του λόγου της και την καλοσύνη της ψυχής της, αφηγείται τα δηνά που πέρασε η γενέτειρα της, χωρίς κραυγές και κακία, καταλήγοντας:

<<...και μετά ήρθε ο πόλεμος και χάθηκαν όλα...>>

Απο τα λίγα βιβλία που έχουν εκτυπωθεί για το Μαργαρίτι, τα δυο βιβλία της Τούλας είναι τα καλύτερα γιατί με λεπτομέρειες και αδιάψευστα στοιχεία ενημερώνουν τον αναγνώστη για την κοινωνική ζωή της εποχής, τα ιστορικά ζητήματα, όπως η συνάντηση των ελλήνων και των τουρκαλβανών στο

Ελευθέριο, (για το εάν οι μουσουλμάνοι θα μπορούσαν να παραμείνουν στην περιοχή, μετά τα όσα σε βάρος των ελλήνων διέπραξαν κλπ...)

Στο πρώτο της βιβλίο (Μαργαρίτι έκδοση 1989), η Τούλα μας αφηγείται τα όσα είχε ακούσει και όσα η ίδια έζησε στο Μαργαρίτι. Μας περιγράφει τους μαχαλάδες (γειτονιές) στο προπολεμικό Μαργαρίτι, το Σχολείο, το Διοικητήριο, τις εκκλησίες και τα τζαμιά, τις βρύσες και τα πηγάδια, το παζάρι (αγορά), για τη βρύση Μπάγιος και τότε φτιάχτηκε, για γάμους και πανηγύρια, τις παλιές οικογένειες, τις σχέσεις μεταξύ χριστιανών και μουσουλμάνων πριν και μετά τον πόλεμο, και πολλά άλλα ακόμη τα οποία κατέγραψε και διέσωσε.

Λένε, ότι όταν γράφεις, αποκαλύπτεις και τον εσωτερικό σου (κόσμο). Σας μεταφέρω ένα μικρό δείγμα της Μαργαριτιώτισας Τούλας Στεφανίδου Μαλακάτα, από το βιβλίο της (ΜΑΡΓΑΡΙΤΙ, έκδοση 1989, σελ. 125), όπου αποκαλύπτεται το μεγαλείο της ψυχής της και μας δίνει μαθήματα ανθρωπιάς!

"Το Γράμμα.

-Πατριώτη που γύρισες από την Αλβανία, μήπως έμαθες για την αδελφοποίησή μου;

Τσάμησα σαν κι εμάς από τα μέρη μας ήταν.

-Λυπάμαι τίποτα δεν ξέρω. Ύστερα από πολλά χρόνια.

-Πατριώτη εσύ που γύρισες λίγο πριν από την Αλβανία, μήπως έμαθες αν ζει η αδελφοποίησή μου; Ήταν λιγερόκορμη, καστανομάτα, όμορφη και μικροπαντρεμένη. Μοναχοκόρη ήτανε σε τέσσερα αδέρφια, είχε κορίτσι αχρόνητο και αμάθητη ήτανε στις δυσκολίες της ζωής. Μικρές σαν είμαστε στον υβορό (αυλή) και στο γιούρτι γυρίζαμε και παίζαμε πεντόβολα, μέσα στη στέρνα την πλατιά τα κεφάλια μας σκύβαμε και φωνάζαμε για να ακούσουμε την ηχώ. Μια μπέσα μας ένωνε από τα πολύ παλιά χρόνια. Η θρησκεία δεν μας χώριζε, οι εκκλησίες, τα τζαμιά, μας αδελφώνανε. Από τους προπαπούδες μας κι ακόμη μακρύτερα φίλια έδενε τις δυο φαμίλιες.

Να τον άντεξε το δρόμο της προσφυγιάς;

-Νομίζω ναι, πως ζει.

Χαρά μεγάλη πήρε, αλλά περνούν τα χρόνια χωρίς ειδήσεις κι όλο την τρώει της αμφιβολίας η αγωνία. Κι ύστερα από σαράντα τόσα χρόνια, έρχεται ένα γράμμα από την Αλβανία, ευγενικό και πένθιμο από τον μεγάλο της αδελφό. Ρωτάει για τους δικούς της πρώτα, ποιοί ζούν, ποιοί πεθάνανε κι ύστερα αραδιάζει τις συμφορές τους τις ατέλειωτες.

<<Μόλις φύγαμε, πέθανε στο δρόμο, η αδελφοποίησή σου κι ήταν μονάχα είκοσι χρονών. Σε λίγο το κοριτσάκι της, κι αργότερα ο άνδρα της... ">>

Πέθανε κι ο πατέρας μας και η γιαγιά. Ατέλειωτες οι λύπες και τα δάκρυα πριν προλάβουμε να κουρνιαξουμε κάπου>>.

Γράμμα πικρό που το υποψιάζονταν τόσα χρόνια. Σκέψεις θλιβερές

απαίσιες για τους αιμοσταγείς τους τυράννους, τους παρανοϊκούς που βάζουν τους λαούς να σκοτώνονται και δεν αφήνουν να ζούνε μονιασμένα με την αγάπη στην καρδιά>>.

Στο δεύτερο βιβλίο της (Μαργαρίτη Γενέθλια Γη έκδοση 2000), αναφέρεται περισσότερο στην περίοδο της κατοχής 1940-44 και την προσφυγιά των χριστιανικών οικογενειών της περιοχής Μαργαριτίου, τις σημειώσεις απο το ημερολόγιο της, και την πίκρα που ένιωσε όταν ξαφνικά όλα άλλαξαν στην τοπική κοινωνία του Μαργαριτίου. Σας μεταφέρω ακόμη ένα κομμάτι το οποίο είναι ιστορικό κειμήλιο για την τοπική ιστορία του Ελευθερίου (πρώην Σενίτσα), απο το βιβλίο της (Μαργαρίτη Γενέθλια Γη, έκδοση 2000, σελ.,33-34.

"Στη Σενίτσα στα χρόνια της κατοχής

Δεν πήγαινε άλλο. Ο φόβος και η αγωνία αύξανε και αποφάσισαν να φύγουν. Μια κουβέντα ήταν αυτή. Θ`αφήνανε τα σπίτια τους, τα πάντα και θα προσφυγούανε. Ώρες δύσκολες και αποφασιστικές. Το αποφασίσανε, λίγα χιλιόμετρα μακριά τους, ποδαρόδρομο θα φτάνανε στην Ελεύθερη Ελλάδα, στην Σενίτσα, στο σημερινό Ελευθέριο.

Τους καλοδέχθηκαν τους πρόσφυγες. Γνωστοί τους ήταν, συγγενείς, κουμπάροι, σέμπροι. Η καθημερινότητα όμως σκληρή, δύσκολη. Το νερό έπρεπε να έρθει στο σπίτι με τη βαρέλα και τα ξύλα, οι σφάκες συνήθως για μαγείρεμα και για το φούρνο, πρόβλημα.

Τα θυμούνται σήμερα και γελάνε.

Στην κορυφή του βουνού να δένουν σφιχτά το δέμα με τις σφάκες και να προσπαθούν να το κυλήσουν να φτάσει μόνο του κάτω χαμηλά. Κάποτε έφτανε, άλλοτε λυνότανε στο δρόμο. Θυμάμαι, πιστεύω στο μέλλον, είμαι όμως δεμένη με το παρελθόν, γι`αυτό θυμάμαι κείνα τα χρόνια, τα <<πέτρινα>>.

Τη Θωμέσια, τη μάνα του Θύμιου, όλες τις γυναίκες τις βασανισμένες απο την ανέχεια, την υπερκόπωση την τυραγνία της ζωής.

Τον Κίτσο, ένα ηλιόλουστο πρωινό να καθαρίζει το όπλο του. Κάθομαι και παρακολουθώ. Στο σχολείο μας μαθαίνανε σκοποβολή, δεν τα κατάφερνα όμως.

Τώρα έπρεπε να προσπαθήσω. Η Πανάγιω πήρε το μάουζερ του αδελφού της, έριξε και πέτυχε το στόχο. Θέλησα να δοκιμάσω, το κλώτσημα όμως με τρόμαξε, δεν ξαναεπιχείρησα. Και γελούσε η Πανάγιω και επέμενε:

-Δοκίμασε πάλι.

Τόσο ήταν. Δεν ξαναεπιχείρησα.

Στη μνήμη έρχεται ο Φάνης Σταμούλης, ο λεβέντης δάσκαλος που είχε μάθει λίγα Ιταλικά απο μια παλιά μέθοδο που είχε βρεθεί σε βιβλίο του παππού μου, γιατρού Μέξη. Παντού όπου χρειαζότανε να σπεύδει ο Φάνης να κάνει το διερμηγέα, εξυπηρετούσε όλο το χωριό. Και το σπουδέοτερο, δεν σταμάτησε να διδάσκει, όσα παιδιά θέλανε για να μη χάσουν τη χρονιά τους.

Δε σε ξεχνάμε Φάνη, αληθινέ δάσκαλε, δυσεύρετε. Υγεία σου ευχόμαστε.

Μένουμε στο σχολείο, τράβηξα απο το πάτωμα ένα σανίδι κι έκρυψα το ημερολόγιο μου. Ήρθαν οι Γερμανοί ζητώντας με νοήματα γάλα, ευτυχώς η σανίδα δεν κουνήθηκε όταν ένας ακούμπησε ακριβώς εκεί τυχαία το όπλο του. Σπαζοχολιάσαμε.

Στην ίδια αίθουσα του σχολείου απεσταλμένος απο τους Μαργαριτιώτες ήρθε ο Τζαφέρ Καραμέτος και συνομίλησε με τους Γιάννη Στεφανίδη, Σήκο Μπέη, Γεράσιμο Πρίφτη και Βασίλη Κακούρη, να τους εγγυηθούν για να μη φύγουν. Δεν συμφωνήσανε. Ξαναήρθε ο Καραμέτος, δεν συμφωνήσανε πάλι. Κανένας απο τους πέντε δεν ζει. Γι αυτό και όσα ακολούθησαν θα γράψει η ιστορία. Εμείς είχαμε δεύτερη προσφυγιά. Στην Πάργα..."

Οι παρακαταθήκες που μας παραδίδει, με το σπουδαιότατο λαογραφικό της έργο για την περιοχή Μαργαριτίου και όχι μόνον, απασχολούν ήδη τους ιστορικούς της Ηπείρου, οι οποίοι επικαλούνται τις εγκυρότατες εργασίες της. Η Τούλα στάθηκε σαν βράχος δίπλα στην Αδελφότητα Μαργαριτίου, και με τις γλαφυρές αφηγήσεις της, έδωσε στην Αδελφότητα ότι καλύτερο μπορούσε.

Ήταν ο στυλοβάτης, και βοήθησε τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια, συμβουλευόντας τους και τροφοδοτώντας τους με σπάνιο ιστορικό και λαογραφικό υλικό για την εφημερίδα την οποία πρωτοέβγαλε ο ακούραστος Βαγγέλης Μπακαγιάννης.

Στην περίοδο 1981-1998 ζούσα στην Αθήνα και ήμουν ενεργό μέλος της Αδελφότητας και μέλος του Διοικ. Συμβ. της. Εκεί πρωτοείδα την κυρία Στεφανίδου-Μαλακάτα. Την πλησίασα και την χαιρέτησα, λέγοντας της ποιός είμαι, δεν με γνώριζε, αλλά στο άκουσμα του επωνύμου μου, με κοίταξε προσεκτικά και μου είπε: <<-Εσύ ήσουν μικρός και δεν σε θυμάμαι, αλλά θυμάμαι τον πατέρα σου, εσείς μένατε πιο πέρα απο την Παναγία στην Κένταλη>>.

Τότε της εξιστόρησα ότι το 1955 ο πατέρας μου Στέφανος είχε αρρωστήσει απο βαριά πνευμονία. Γιατρό στο Μαργαρίτι είχαμε τότε τον αείμνηστο Κώστα Γκούση. Ο γιατρός του έδινε κάποια θεραπεία, αλλά λόγω της κακής κατάστασης του σπιτιού που ζούσε ο Στέφανος, χειροτέρευε και κινδύνευε σοβαρά. Τότε ο Κώστας Γκούσης μίλησε με τον αείμνηστο Γιάννη Στεφανίδη, και ο Στεφανίδης προσφέρθηκε χωρίς καμιά αμοιβή και φιλοξένησε για μια εβδομάδα τον πατέρα μου στο σπίτι του, (που ήταν στην επάνω πλατεία της αγοράς του Μαργαριτίου) κι' έτσι ο εκλιπών σήμερα πατέρας μου, ανάρρωσε και έγινε καλά. Όταν αργότερα μεγάλωσα και πηγαίναμε στο Μαργαρίτι, κοιτούσα αυτό το ωραίο σπίτι και άκουγα τον πατέρα μου να μου μιλάει με ευγνωμοσύνη για την οικογένεια Στεφανίδη!

Ακούγοντας αυτή την ιστορία η κυρία Στεφανίδου-Μαλακάτα, το πρόσωπο της έλαμψε απο χαρά και μου είπε: <<-Τότε υπήρχε μεγάλη φτώχεια παιδάκι μου και όσοι είχαν κάτι περισσότερο βοηθούσαν όπως μπορούσαν>>.

Σήμερα η κυρία Τούλα Στεφανίδου-Μαλακάτα χαίρετε τα παιδιά και τα εγγόνια της απολαμβάνοντας την θαλπωρή, την φροντίδα και την αγάπη τους.

Οι πρόγονοι της Τούλας Στεφανίδου απο τη γενιά του πατέρα της.
(Σύμφωνα με όσα γράφει η ίδια στο βιβλίο της "Μαργαρίτι Γενέθλια Γη", στη σελ. 12,)(3) ήταν οι:

(3) <<**Ο Νικολάκης Στεφανίδης** γιατρός στο ρωσικό στρατό γυρίζοντας στο χωριό του Βύσσανη του Πωγωνίου και ειδικότερα στο Κρυονέρι (συνοικία) έφερε μια φοράδα υπέροχη και απο τη ζήλια οι χωριανοί του τον ανέφεραν στον Αλή Πασά. Τότε ο Αλής επειδή δεν ήθελε νάχει άλλος καλύτερο άλογο απ' αυτόν έστειλε στρατιώτες και του την ζήτησαν. Αυτός εξεγέλασε μεθώντας τους στρατιώτες, καβαλίκεψε την φοράδα και το πρωί βρέθηκε στην Καβάλα.

Μαθαίνοντας ο Αλής αυτό, οργίζεται και θέλησε να τους εξορίσει. Φεύγουν όμως αυτοί και έρχονται στο Μαργαρίτι. Ήταν τρία αδέρφια **Γιάννης, Φίλιππος, Κώστας** με τις οικογένειες των. Ο Γιάννης είχε 5 κορίτσια και ένα παιδί τον **Χρήστο** (παππούς μου). Οι άλλοι δυό παντρεύτηκαν και πέθαναν. Κατ' αρχάς ήσαν υπό την προστασία των " Ρετζέπ Αγάδων" Τσαπαράδων οι οποίοι ήσαν τσακωμένοι με τον Αλή Πασά.

Οι δύο είχαν ψωμάδικο και ο τρίτος διορίστηκε δερβέναγας (για την ησυχία και ασφάλεια). Ο **Κώστας** ερχόμενος σε συμπλοκή με τον Γιακούπ Τσαπάρ(4) διότι ήθελε να του αφαιρέσουν το αξίωμα τον κτύπησε με μια τσαντίλα τυρί στη μέση της αγοράς και δεν έπαθε τίποτε. Και επειδή έφερε πάντα Πάλα (σπαθί) ονομάζετο **Κώστας Πάλλας**. Είχε μουστάκι που edένετο πίσω απ' τ' αυτί.

Πρώτο ανάστημα φουστανέλα και ντουστουλάκια (κάλτσες ρούχινες) φέσι στραβό με μεγάλη φούντα. Όταν πολέμησαν οι Τζαβελαίοι υπέρ του Σουλίου επολέμησαν ο Κώστας με τους Μπουμπασάδες Μαργαριτιώτες (εθελονταί Τούρκοι και Έλληνες.>>

(4)**Ο Γιακούπ Τσαπάρης** και όλοι οι Τσαπαραίοι, ήταν εξισλαμισμένοι, κάτοικοι του χωριού **Λιουρατί** (σήμερα **Καταβόθρα**). Ο Οίκος των Τσαπαραίων ήταν ο ισχυρότερος σε όλη την Θεσπρωτία και για 200 χρόνια εξουσίαζαν τεράστιες εκτάσεις γης απο την **Ηγουμενίτσα** έως και στον **Λούρο της Άρτας**. Ήταν εχθροί με τον Αλή Πασά των **Ιωαννίνων**, ώσπου το 1811 εγκατελειμμένοι απο τους άλλους αγάδες της Θεσπρωτίας αναγκάστηκαν να υποταγούν στον Αλή, και ορισμένοι απο αυτούς εξορίστηκαν στην **Κωνσταντινούπολη**.

Ο Χρήστος Ιωάννου Στεφανίδης (Χριστογιάννης)(5), παπούς της Τούλας, είχε έρθει μικρός στο Μαργαρίτι και απεβίωσε την 1^η Νοεμβρίου, του έτους 1931 στο Μαργαρίτι.

(5)Πηγές:απο το βιβλίο *Μαργαρίτι Γενέθλια Γη*, σελ. 9, *Ο Χριστογιάννης*.

Ο Ιωάννης Χρ. Στεφανίδης και η σύζυγος του Ανδρομάχη

Φωτό(6) Ιωάννης Χρ. Στεφανίδης Φωτό(7) Η Ανδρομάχη (το γένος (Μέξη) Στεφανίδου.

Ο Γιάννης Στεφανίδης και η σύζυγος του Ανδρομάχη είχαν πέντε κόρες, τις Τούλα-Ολγα, Σπυριδούλα (Πιπίτσα), Παρασκευή (Βούλη), Σωσάνα (Σάνα) και την Τερψιχόρη (Χόρη). Έζησαν στο Μαργαρίτι και είχαν ασχοληθεί με το εμπόριο. Το μαγαζί τους το είχαν στην επάνω πλατεία του Μαργαριτίου, εκεί που σήμερα κατεβαίνει ο δρόμος απο την πλατεία, προς το Σπίτι του Παιδιού, στο δεύτερο οίκημα δεξιά του δρόμου, μας πληροφορεί ο Μαργαριτιώτης Δημήτριος Κακούρης που σήμερα κατοικεί στην Ηγουμενίτσα και ο Δημήτριος Μάτης πρώην πρόεδρος του Μαργαριτίου. Ο Ιωάννης είχε γεννηθεί το έτος 1890 και απεβίωσε το 1962 σε ηλικία 72 ετών σύμφωνα με τα στοιχεία του ληξιαρχείου Μαργαριτίου. Ενταφιάστηκε στο παλιό κοιμητήριο της εκκλησίας Παναγίας (Κοίμησης της Θεοτόκου) στο Μαργαρίτι.

Η Ανδρομάχη (Μέξη) Στεφανίδη:

Φωτό 8: Η Ανδρομάχη Στεφανίδου (το γένος Μέξη), μητέρα της Τούλας-Όλγας, σε νεαρή ηλικία με ηπειρώτικη φορεσιά.

Η Ανδρομάχη ήταν κόρη της Σωσάννας και του Δημητρίου Απ. Παναγιωτίδη Μέξη. Γεννήθηκε το έτος 1901 και απεβίωσε το 1975 στο Μαργαρίτι σε ηλικία 74 ετών. Ενταφιάστηκε στον οικογενειακό τάφο του Στεφανίδη, στην εκκλησία Παναγία (Κοίμησης της Θεοτόκου) στο Μαργαρίτι. Εκτός από τα 7 αδέλφια της, τα οποία αναφέρουμε πάρα κάτω είχε και άλλες δυο αδελφές .

1).Την Μαριγώ η οποία παντρεύτηκε τον πολύ πλούσιο Παναγιώτη Δέτσικα από τη Βόρειο Ήπειρο εγκατεστημένο στο Βουκουρέστι, ιδιοκτήτη πετρελαιοπηγών και πολυτελέστατου εστιατορίου, ο οποίος μεταπολεμικά πέθανε, πρόσφυγας στην Ελλάδα, σε ηλικία ενενήντα πέντε ετών.

2). Και την Καλυψώ η οποία μετανάστευσε στην Αμερική, όπου και παντρεύτηκε Βόρειο Ηπειρώτη, ο οποίος αργότερα έγινε παππάς.

(Περισσότερα για τους προγόνους της Ανδρομάχης (Μέξη) Στεφανίδου, αναφέρουμε πάρα κάτω).

Οι πρόγονοι της Τούλας Στεφανίδου-Μαλακάτα απο τη γενιά της μητέρας της ήταν οι : **Δημήτριος Απ. Μέξης(1)**

Επισήμανση: Στην εργασία του ο κύριος Στύλος, γράφει ότι ο Δημήτριος Παναγιωτίδης-Μέξης είχε πέντε γιούς και τρεις θυγατέρες. Το σωστό είναι ότι ήταν επτά και όχι πέντε οι γιοί του Δημ. Π. Μέξη. Αυτό μας το επιβεβαιώνει η κ. Μαρία Μαλακάτα κόρη της Τούλας, και ο Προφέσoras Νικόλαος Δημ. Μέξης.

Φωτό(9): Δημήτριος Απ. Παναγιωτίδης Μέξης με τη σύζυγο του Σωσάννα (παπούς και γιαγιά της Τούλας).

(1) Δρ Δημήτριος Παναγιωτίδης - Μέξης

Γεννήθηκε στο Λάμποβο Αργυροκάστρου το 1855. (Πατέρας του ήταν ο σπουδαγμένος γιατρός στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας Απόστολος Γ. Παναγιωτίδης – Μέξης (1825-1879), ο οποίος είναι γνωστός και σαν ο δάσκαλος της τοσκικής διαλέκτου του Γερμανού αλβανολόγου J. G. vonHahn.

Ο Απόστολος Παναγιωτίδης–Μέξης εκτός από τον Δημήτριο είχε και άλλους δυο γιούς, τον Αλέξιο και τον Σπύρο και μια κόρη την Αργυρώ. Για την κόρη, δεν έχουμε καμιά πληροφορία, για τους Αλέξιο και Σπύρο ξέρουμε ότι σπουδάσανε και οι δυο νομικά και άσκησαν επιτυχώς το επάγγελμα του δικηγόρου). Τελειώνοντας ο Δημήτριος Παναγιωτίδης-Μέξης το δημοτικό σχολείο φοίτησε στη Ζωσιμαία Σχολή (1) στα Γιάννενα. Στα μαθητικά του χρόνια στη Ζωσιμαία έγραψε και πολλά ποιήματα, από τα οποία μάλιστα μερικά αργότερα τα εξέδωσε σε μία ποιητική συλλογή με τίτλο «Ανεμώνη». Από την με έντονη θλίψη αυτή τη λυρική ποιητική συλλογή μεταφέρω το επόμενο τετράστιχο.

Γιατί γράφω, γιατί ψάλλω,
μοιάζω τ' άγνωστο λουλούδι,
με το δόλιο αυτό τραγούδι
έρημο καρδιά μιλεί.

Εν συνεχεία σπούδασε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας, όπου, σύμφωνα με μια επιστολή, γραμμένη στα αλβανικά με το αλβανικό αλφάβητο της Κωνσταντινούπολης, και σταλμένη στον Jeronim De Rada, όταν ήταν φοιτητής στην Αθήνα, και συγκεκριμένα από την φράση:

«Πιστεύοντας ότι θα με λάβεις υπόψη παίρνω θάρρος και σου στέλνω με το ταχυδρομείο μερικά ελληνικά ποιήματα που έχω κάνει και μερικά στα αλβανικά, από αυτά που κάνω τώρα, αν και ξέρω ότι η αξία τους δεν είναι μεγάλη»(2).

Βλέπουμε ότι δεν σταμάτησε να ασχολείται με την ποίηση. Παίρνοντας το πτυχίο του συνέχισε και έκανε και διδακτορική διατριβή με θέμα «... εξ' ανωμαλιών της πύελου». Σύμφωνα με το ιδρυτικό καταστατικό του συνδέσμου των «Αλβανών φίλων ή Βλάμηδων» (3), που ιδρύθηκε στην Αθήνα την 4^η Ιουνίου του 1883, με πρότον και προσωρινό Πρόεδρο τον Υποστράτηγο Δημήτριο Ν. Βότσαρη, όπου ένα από τα ιδρυτικά μέλη είναι και ο «Δ. Α. Π. Μέξης, ιατρός εξ Αργυροκάστρου», μπορώ να πω ότι την χρονιά αυτή είχε τελειώσει τις σπουδές ιατρικής και είχε αρχίσει την διδακτορική του διατριβή.

Για το πότε ακριβώς τέλειωσε την διδακτορική του διατριβή οι πληροφορίες είναι μπερδεμένες. Γνωστό μας είναι ότι μετά από την αναγνώριση του πτυχίου του στην Κωνσταντινούπολη, και αφού πήρε την άδεια εξάσκησης του επαγγέλματος του γιατρού σε όλη την επικράτεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, υπηρέτησε ως δημοτικός γιατρός στο **Μαργαρίτι**, την **Πάργα** και στην **Παραμυθιά** (1887 – 1902), απ' όπου το 1903 επέστρεψε ξανά στο **Μαργαρίτι**.

Γνωστό μας είναι επίσης ότι στους σεισμούς που γίναν στην περιφέρεια Παραμυθιάς το 1895 και οι οποίοι κατέστρεψαν ολοκληρωτικά τα χωριά Δράγανη και Καρβουνάρι, στάλθηκε από το Δημαρχείο Παραμυθιάς, με τότε προϊστάμενο τον Χουσεΐν Εφέντη, για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη μαζί με τον γιατρό Τελάλ εφέντη από τα Γιάννενα, που έφτασε στον τόπο της καταστροφής την άλλη μέρα (4).

- (1). Δελτίον Ηπειρωτικής Εταιρείας, τεύχος 80 Μάιος 1983, σ. 233 και Σπ. Δήμας, Το Κάτω Λάμποβον, κ.λπ., Αθήναι 1981, σ. 89.
- (2). Fedhon Meksi, Labova e Madhe dhe Labovitët, Shtëpia Botuese Migjeni, Tiranë 2010, f. 142.
- (3). Αναστ. Ι. Κουλουριώτη, Αλβανικά πάρεργα ήτοι λόγος περί συστάσεως συνδέσμου «Οι Αλβανοί Αδελφοί». Εν Αθήναις εκ της τυπογραφίας: Η Φωνή της Αλβανίας, 1884., σελ. 24.
- (4). Τούλα Στεφανίδου - Μαλακάτα, Μαργαρίτι Γενέθλια Γη, Αθήνα 2000, σελ. 7.

Ο γιατρός Δημήτρης Παναγιωτίδης-Μέζης αφιέρωσε όλη του τη ζωή στην έρευνα του αρχαιολογικού χώρου, στην Ιστορία, Γεωγραφία, Εθνογραφία. Υπήρξε αντεπιστέλλον(1) μέλος του Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινούπολης και έγραψε το έργο «Ζῶντα μνημεῖα τῷ Ἑλληνικῷ Λαῷ», το οποίο περιέχει γλωσσολογικές παρατηρήσεις. Με τόπο αποστολής την Παραμυθιά δημοσίευε στο περιοδικό Νεολόγος Κωνσταντινούπολης σειρά άρθρων, από τα οποία τα πέντε επόμενα τα βρίσκουμε και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών Ανέμη .

(1).Αντεπιστέλλον μέλος λέγεται το μέλος ακαδημίες, συλλόγους, εταιρείες κλπ., το οποίο δεν κατοικεί στην έδρα του συλλόγου του και επικοινωνεί με τα άλλα μέλη με αλληλογραφία.

- 1). Χρονολογικός κατάλογος των επισκόπων Παραμυθίας μετά των αρχαιοτήτων της Ευροίας, Φωτικής και Βουθρωτού. Τεύχος 16 (Έτος Β')
- 2). Αρχαιολογικά: θεσπρωτικά αρχαιολογήματα. Τεύχος 26 (Έτος Β')
- 3α). Θεσπρωτικά: ανέκδοτον σιγιλλιώδες γράμμα της παρά το Δέλβινον Σταυροπηγιακής Μονής Ιωάννου του Θεολόγου. Τεύχος 17 (Έτος Γ')
- 3β). Θεσπρωτικά: ανέκδοτον έτερον σιγιλλώδες γράμμα της παρά το Δέλβινον Σταυροπηγιακής Μονής Ιωάννου του Θεολόγου. Τεύχος 18 (Έτος Γ')
- 4). Περί της Φωτικής. Τεύχος 37 (Έτος Γ')
- 5). Χρονικά σημειώματα εν μοναίς και εκκλησίαις της Θεσπρωτίας. Τεύχος 41 (Έτος Γ')

Στο εικονογραφημένο Ηπειρωτικό Ημερολόγιο «Δωδώνη» του 1896, που εκδίδονταν στην Αθήνα από τον Γεώργιο Γάγαρη, βρίσκουμε αποσπάσματα, του λαογραφικού άρθρου του Δημ. Παναγιωτίδη «Τσιάμηδες (Θεσπρωτοί)» και στο ημερολόγιο «Ἡπειρωτικῷ Ἀστέρι» του 1904, άρθρο του ιδίου για τα κληροδοτήματα Ζάππα στο Λαμπόβο, όπου μνημονεύεται και ο Θεόδωρος Μέζης, που δίδασκε στην εκεί Ζαππεΐα Σχολή χωρίς καμιά αμοιβή. Μελέτησε τα μοναστήρια Γηρομερίου και Ραγίου, τη μονή της Βέλλιανης και τα Πελασγικά αυτής τείχη(6). Μελέτησε επίσης την ιδιωτική και κοινωνική ζωή των Θεσπρωτών.

(1) Βέλλιανη, τα πελασγικά αυτής τείχη και η μονή. Δημοσίευμα στο περιοδικό του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινούπολης. 1889, τόμ. 19, σελ. 145 έ. κ. 150. Το δεύτερο μέρος αυτού του δημοσιεύματος με επικεφαλίδα: «Β' Τα Πελασγικά τείχη», το βρίσκουμε και μάλιστα μεταγλωττισμένο στην δημοτική στο βιβλίο του Μάριου Μπίκα « Η Βέλλιανη και η αρχαία Ελέα», Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 96 – 100.

Έχει γράψει 107 αινίγματα, ευχές, κατάρες, ύβρεις, όρκους, παροιμίες, γνωμικά, παιδικά τραγούδια, θρησκευτικά δίστιχα, τοπωνύμια, ονόματα εκκλησιών, παραμύθια, λαογραφικές συμβουλές. Ως μέλος του Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινούπολης έκαμε αρκετές διαλέξεις, με θέματα αφορώντα

την Θεσπρωτία (**Παραμυθιά, Μαργαρίτι, Πάργα**) και ο σύλλογος βράβευσε τον (Ασκληπιάδη) με πολλούς επαίνους και

[1] *Αντεπιστέλλον μέλος λέγεται το μέλος ακαδημίες, συλλόγους, εταιρείες κλπ., το οποίο δεν κατοικεί στην έδρα του συλλόγου του και επικοινωνεί με τα άλλα μέλη με αλληλογραφία.*

[1]. *Βέλλιανη, τα πελασγικά αυτής τείχη και η μονή. Δημοσίευμα στο περιοδικό του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινούπολης. 1889, τόμ. 19, σελ. 145 έ. κ. 150. Το δεύτερο μέρος αυτού του δημοσιεύματος με επικεφαλίδα: «Β' Τα Πελασγικά τείχη», το βρίσκουμε -και μάλιστα μεταγλωττισμένο στην δημοτική στο βιβλίο του Μάριου Μπίκα « Η Βέλλιανη και η αρχαία Ελέα», Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 96 – 100.*

[1]. *Τούλα Στεφανίδου - Μαλακάτα, Μαργαρίτι Γενέθλια Γη, Αθήνα 2000, σελ. 8.*

[1]. *Τούλα Στεφανίδου-Μαλακάτα, Μαργαρίτι, Εκδόσεις Σοκόλη, Αθήνα 1989, σελ. 123.*

τον Μάρτη του 1903 με Δεκάλιρο, με το οποίο, όπως γράφει η εγγονή του Τούλα (1), σπούδασε ιατρική ο πρωτότοκος γιος του Κωνσταντίνος. Σε άρθρο της εφημερίδας «Δημοκρατία» Αργυροκάστρου, της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 1933, βρίσκουμε και τις πληροφορίες ότι : « έκανε μια συλλογή με αρβανίτικα δημοτικά τραγούδια και παραμύθια», και « Μετάφρασε στα αλβανικά την Αντιγόνη του Σοφοκλή ».

Στην εγγονή του Τούλα διαβάζουμε:

«Η γυναίκα του πανέξυπνη και μικροκαμωμένη Λαμποβίτισα, μια ζωή την πέρασε ανάμεσα στις ιδιορρυθμίες του άντρα της και τη φτώχεια. Πολλά διηγούνται γι' αυτήν, πως τα κατάφερνε να τα φέρνει βόλτα και να είναι αξιοπρεπής» (2).

Με την γυναίκα του Σωσάννα, απέκτησε τρεις θυγατέρες, οι οποίες ήταν οι: α) η **Μαριγώ**, β) η **Καλυψώ** και γ) η **Ανδρομάχη**, και επτά γιούς, οι όποιοι έφεραν το επώνυμο Μέξης και ήταν οι:

1) Κωνσταντίνος: Σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και εργάστηκε ως γιατρός αρχικά στο Μαργαρίτι και μετά στο Αγρίνιο, όπου εκλέχθηκε και Δήμαρχος.

2) Απόστολος: Σπούδασε στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης, όπου συμμαθητή του είχε και τον μετέπειτα Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα Α'. Αποφοιτώντας το 1911 δεν ακολούθησε τον ιερατικό κλάδο, αλλά έγινε καθηγητής Φιλολόγος και Δημοσιογράφος.

3) Νικόλαος (1894 - 1959): Γεννήθηκε στην Παραμυθιά το 1894. Σπούδασε στη Νομική του Πανεπιστημίου της Αθήνας και εργάστηκε ως ειρηνοδίκης στο Μαργαρίτι, Γιάννενα και Αθήνα. Εκλέχθηκε δύο φορές βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος. Στα χρόνια που ήταν ειρηνοδίκης στο Μαργαρίτι παντρεύτηκε την

δασκάλα στο χωριό αυτό, Ελισσάβετ Φράγκου, από την Κέρκυρα, με την οποία απέκτησε δύο γιούς, τον Δημήτριο και τον Χριστιανό, που γεννήθηκαν στο Μαργαρίτι το 1919 και 1920.

4) **Ιωάννης**: Γεννήθηκε στο Μαργαρίτι το 1904 και σε ηλικία 14 ετών μετανάστεψε στην Αμερική, όπου και πέθανε το 1979.

5) **Θεοχάρης**: Αν και στην βιογραφία του βρίσκουμε ότι γεννήθηκε στο Κάτω Λάμποβο, εδώ θέλω να προσθέσω ότι γεννήθηκε και αυτός στο Μαργαρίτι το 1909, όπου οι γονείς του ήταν ετεροδημότες, και τον γράψαν στα μητρώα Λαμπόβου. Σπούδασε Καλές Τέχνες στο Βουκουρέστι, απ' όπου ήλθε και εγκαταστάθηκε στα Γιάννενα το 1929. Παντρεύτηκε την Αγλαΐα Καρακώστα και απέκτησε την Ελένη (καθηγήτρια) και τον Κωνσταντίνο (καθηγητή του Μαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων).

Το 1931 διορίστηκε σχεδιαστής - χαρτογράφος στην VIII Μεραρχία όπου υπηρέτησε μέχρι το 1966. Με τα σχεδιαγράμματά του βοήθησε τη Μεραρχία στη διεξαγωγή διαφόρων πολεμικών επιχειρήσεων, γι' αυτό και έλαβε πολλές ηθικές αμοιβές και Μετάλλιο Εξαιρέτων Πράξεων.

Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο μετέφερε συνθέσεις λαογραφικού και πατριωτικού περιεχομένου σε ξυλογραφία ή λινόλιουμ οι οποίες και δημοσιεύθηκαν σε εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία κλπ.

6) **Χρήστος (Κήτσος)**...

7) **Αθανάσιος (Νάσιος)**...

Για τους Χρήστο και Αθανάσιο Μέξη δεν έχουμε προς το παρόν πληροφορίες για το που γεννήθηκαν και με τι ασχολήθηκαν. Την πληροφορία για τους απογόνους του Δημητρίου Παναγιωτίδη Μέξη μας την έδωσε η κυρία Μαρία Π. Μαλακάτα η οποία επικοινωνήσε μαζί μας στις 28-04-2016 και γράφει:

**<<Κύριε Γκίνη καλησπέρα.
Ρώτησα τη μητέρα μου και το επιβεβαίωσα και με τη θεία μου, τα αδέρφια της Ανδρομάχης Μέξη Στεφανίδου ήταν όπως σας έχω γράψει επτά, οι Κώστας, Γιάννης, Αποστόλης, Θεοχάρης, Νίκος, Χρήστος ή Κίτσος και Αθανάσιος (Νάσιος). Η ημερομηνία γέννησης της Ανδρομάχης Μέξη πρέπει να είναι το 1901>>.**

Φωτό(10)

Φωτό(11)

Στις φωτογραφίες 10 και 11 απεικονίζονται:

Η Τούλα Στεφανίδου-Μαλακάτα και ο σύζυγος της Πέτρος Μαλακάτας.

Ετούτο το σεμνό αφιέρωμα γράφτηκε για την Μεγάλη Μαργαριτιώτισσα, την **Τούλα-Όλγα Στεφανίδου - Μαλακάτα**, η οποία χάρισε απλόχερα μέσα απο την καρδιά της ότι καλύτερο είχε για την γενέτειρα της το Μαργαρίτι Θεσπρωτίας.

Σε ευχαριστούμε Τούλα.

Το αφιέρωμα για την Μαργαριτιώτισσα Τούλα-Όλγα Στεφανίδου-Μαλακάτα, μελλοντικά θα εμπλουτιστεί με περισσότερα στοιχεία για την πολυτιμότερη προσφορά της στα ιστορικά και λαογραφικά θέματα του Μαργαριτίου και της περιοχής του.

Ευχαριστούμε θερμά την κόρη της **Μαρία Π. Μαλακάτα** για την πολύτιμη βοήθεια της με τα στοιχεία και της φωτογραφίες που μας διέθεσε.

***Πηγές:** Το βιογραφικό της Τούλας Στεφανίδου-Μαλακάτα καθώς και οι φωτογραφίες, προέρχονται απο την κόρη της, κυρία **Μαρία Π. Μαλακάτα**.*

*Ευχαριστούμε τους Μαργαριτιώτες **Δημήτριο Μάτη, Δημήτριο Κακούρη** και **Βαγγέλη Μπακαγιάννη** για τις πρόσθετες πληροφορίες που μας έδωσαν.*

Το βιογραφικό σημείωμα του Χάρη Μέξη είναι από το «Δελτίο Πνευματικής Ενημερώσεως» της Ηπειρωτικής Εταιρείας- τεύχος 112 (1^ο 1986), σελ. 25.

Οι πηγές για την οικογένεια του Δημητρίου Α. Παναγιωτίδη-Μέξη, (γιού του γιατρού Απόστολου 1825-1879), προέρχονται απο την Μαρία Π. Μαλακάτα,

(κόρη της Τούλας Στεφανίδου - Μαλακάτα), τον Προφέσορα Νικόλαο Δ. Μέξη (εγγονό του ειρηνοδίκη Νικολάου Μέξη που υπηρετούσε στο Μαργαρίτι το 1925) κάτοικο Mannheim της Γερμανίας, απο εργασία του Νικολάου Στύλου, (σχετικά με τους Μέξηδες του Λαμπόβου) την οποία μου έστειλε ο ίδιος τον Νοέμβριο του 2015, από το Δελτίο Ηπειρωτικής Εταιρείας, τεύχος 80 Μάιος 1983, σ. 233, και απο το βιβλίο του Σπ. Δήμα, Το Κάτω Λάμποβον, Αθήναι 1981, σ. 89.

Επιμέλεια: Θωμάς Στ. Γκίνης. Απρίλης 2016